

Soudce Gedeon

Alfred Edersheim (1825–1889)

Útlak Madianských – Povolání Gedeona – Soud začíná od domu Božího – Svatá válka – Noční bitva u More – Další Gedeonova cesta – Efod v Ofra – Gedeonova smrt

Povoláním Gedeona začíná druhé období historie soudců. Celé netrvalo ani sto let. V jeho průběhu události spěšně kvapily ke konečné krizi. Každé líčení obsahuje detailní podrobnosti, aby v každé situaci ukázalo zvláštní Boží jednání, postupující odpadnutí Izraele a inherentní neschopnost dokonce i jeho nejlepších představitelů přinést opravdové vysvobození.

Líčení začíná, stejně jako předtím, popisem, jak Izrael znovu upadl do modloslužby. V tomto případě přišel soud skrze Madianské, s nimiž se spojili, zdá se, Amalechitští a jiný „národ východní.“ Bylo to už dvě stě let, co se Izrael pomstil na Madianských (Numeri 31:3–11). A nyní z dalekého východu znovu tito divocí kočovníci, podobně jako dnešní Beduíni, přitáhli přes Jordán, usadili se na pláni Jezreel a přihnali se až k Gaze na vzdáleném jihozápadu. Neobývali zemi trvale, ale znovu a znovu ji pustošili. Jak jen úroda zezlátla na polích nebo byla složena v sýpkách, hned nečekaně přišli. Podobně jako mračna kobylek po sobě nic nenechávali. Co nemohli odvézt jako kořist, zničili. Lidé se tak obávali o život a statky, že dělali „jámy, kteréž

jsou na horách, a jeskyně a pevnosti,“ kde hledali bezpečí pro sebe i svůj majetek. Sedm let tato strašná pohroma ožebračovala zemi, než se lid znovu rozpomenul na Jehovu, Boha svých otců, a začal k Němu volat. Tentokrát však, než dal Pán vysvobození, poslal proroka, aby Izrael přivedl k poznání jejich viny coby původce jejich bídy. Volání k pokání rychle následovala i pomoc.

1. Povolání Gedeona. – Daleko na jihozápadní hranici Manasse, blízko meze Efraimovy, leželo malé městečko Ofra,¹ patřící rodině Abiezerově² (Jozue 17:2, 1. Paralipomenon 7:18), zřejmě jednoho z nejmenších rodů v Manassesovi (Soudců 6:15). Jeho hlavou nebo náčelníkem byl Joas – „*Jehova [je] síla*“ nebo „*pevnost*“.

Jako takový byl pánem nad Ofra. Z takových jmen se zdá, že dávná duchovní víra Izraele ještě setrvávala i uprostřed všeho úpadku. A nyní se pod velkým dubem u Ofra najednou objevil nebeský cizinec. Byl to Anděl Hospodinův, anděl smlouvy, který v podobném způsobu navštívil Abrahama u Mamre (Genesis 18). Jen tehdy přišel, se zřetelem na soud, který měl brzy propuknout, aby *potvrdil* Abrahamovu víru – vstoupit s ním v obecnství; zatímco zde měl víru *probudit* a dokázat, že Pán byl připraven přijmout sliby a vyslyšet modlitby svého lidu, kdyby se jen k Němu obrátili ustanoveným způsobem. To může také vysvětlovat, proč se v jednom případě se nebeský návštěvník účastnil jídla,³ zatímco v tom druhém spálil oběť oheň z nebe (srov. Soudcům 13:16; 1. Královská 18:38; 2. Paralipomenon 7:1).

1 Ofra znamená městyš. Toto Ofra je třeba odlišit od Ofra na území pokolení Benjamin.

2 „*Můj otec je pomoc.*“

3 Targum to vyjadřuje slovy: „*Zdalo se, že jedí*“ a Cassel tvrdí, že jako se nejednalo o skutečné lidi, tak ani o skutečné jezení. To se samozřejmě zcela liší od toho, když jedl náš Pán, což bylo skutečné – protože Jeho lidství a Jeho tělo byly skutečné a pravé.

Blízko dubu měl Joas lis a tam jeho syn Gedeon⁴ mlátil pšenici holí.⁵ Místo i způsob mlácení byly dost neobvyklé, a vysvětluje je pouze vnímaná potřeba utajení a neustálá obava, že v nečekané chvíli by se na něj mohla přiritit divoká tlupa Madianských. Byl-li, jak dovozujeme z andělova pozdravu, Gedeon udatný hrdina, a pokud, jak odvozujeme z jeho odpovědi, se vzpomínky a myšlenky na bývalé skutky Hospodinovy pro Izrael vpalovaly hluboko do jeho srdce, můžeme pochopit, jak ponižující okolnosti, za nichž pracoval na dílu země, daném Pánem Bohem jeho otci, v jednom z nejdlehlších koutů země, musely naplnit jeho duši smutkem a toužebným vzdycháním.

Je to ve chvíli, kdy je „*silný válečník*“ nejsníženější, kdy se před ním najednou objeví Anděl Smlouvy. Nejen jas Jeho tváře a způsobu, ale i tón, kterým mluvil, a o to víc Jeho slova, okamžitě uhodily na nejhlubší struny Gedeonova srdce. „*Jehova s tebou, udatný hrdino!*“ Ten mluvčí byl tedy jedním z mála, kdo hleděl na Hospodina coby na pomocníka, a vyjádřil jak víru, tak doufání v Něj! A neozývala se v tom oslovení „*silný válečníku*“ ozvěna národního očekávání – jako povolání do zbraně? Aspoň jednu věc Anděl okamžitě získal. Byla to – co Anděl Jeho Přítomnosti získává vždycky nejprve – důvěra Gedeonova srdce. Neznámému cizinci vyznává své nejniternější pochybnosti, bolesti a strachy. Ne že by mu byla neznáma Hospodinova dřívější jednání, nebo že by zpochybňoval Jeho moc dnes, ale má za to, že kdyby se Hospodin od Izraele nevzdálil, nemohly by na ně dopadat současné pohromy. Ten závěr byl správný a pravdivý, pokud jde o to, že prospěch nebo soužení Izraele závisely na tom, zda s nimi Hospodin byl či nebyl. Gedeon tak vlastně vyznal hřích Izraele a spravedlnost Hospodinovu. Byl to začátek pokání. Ale Gedeon se ještě musel naučit další pravdě – že se Hospodin odvrátí od svého hněvu, když se jen Izrael obrátí k Němu; a ještě jedné lekci sám pro sebe: totiž osobně se spolehnout na Boží sliby, založené na Jeho smlouvě lásky, a to bez

4 „*Ten, kdo sráží,*“ bojovník.

5 To vyjadřuje slovo v originále.

ohledu na to, zda se vnější prostředky, jichž se mělo užít, zdají dostatečné či nikoli.

Ale Gedeon byl připraven se to vše naučit; a jako vždy, Pán to svého služebníka postupně učil, a to jak skrze Slovo, tak skrze to, co viděl, čímž bylo to vše potvrzeno. Odpověď Anděla nemohla nechat Gedeona na pochybách, že před ním stál posel z nebe, který zalíbil, že skrze něj bude Izrael vysvobozen, a to jednoduše proto, že ho poslal On. Nemusíme nutně předpokládat, že Gedeon rozuměl, že tento posel z nebe byl sám Anděl Smlouvy. Naopak, to zjevení bylo velmi pozvolné. Ani na Gedeonových otázkách není nic divného – protože to byly spíš otázky než výraz pochybností. Když hleděl na své pokolení a rod, včetně svého postavení v něm, zdálo se velmi nepravděpodobné, že by pomoc přišla skrze něj, a uvědomíme-li si všechny okolnosti, vskutku to tak bylo. Na to vše existovala jen jedna konečná odpověď: „*Já budu s tebou.*“ Už zůstala jen jediná pochybnost: Kdo byl ten veliký JÁ JSEM? – kterou Gedeon navrhl rozřešit tím, že „*žádal o znamení,*“ ale ne nějaké znamení pro jeho nevěru, ale znamení spojené s službou Hospodinu a obětí. Hospodin tomu vyhověl. Jako když Mojžíš usiloval poznat Pána Boha a On mu nezjevil svou bytnost, ale svůj charakter a své cesty (Exodus 33:18; 34:6), tak i nyní Gedeonovi odhalil nejen to, kdo s ním hovořil, ale také to, že Jeho jméno je „*Jehova, Jehova Bůh silný, lítostivý a milostivý, dlouhočekající a hojný v milosrdenství a pravdě, milosrdenství čině tisícům, odpouštěje nepravost a přestoupení i hřích.*“

Pro správné duchovní chápání této věci, stejně jako jiných biblických líčení, by bylo téměř fatální, kdybychom na něj přenášeli naše současné znalosti, myšlenky a pohledy. Pamatujíc na okolnosti, v nichž se národ, Gedeona a Izrael nacházeli, na stupeň duchovního poznání, kterého mohli v té době dosáhnout, a na to, jak těžko si mohl být jist, kdo ten mluvčí byl, chápeme Gedeonovu žádost (6:1–17): „*Učiň pro mne znamení, že TY (jsi ten), kdo se mnou mluví.*“⁶ Těžko si představit, jaké zvláštní znamení Gedeon očekával. Pravděpodobně ani žádnou konkrétní představu neměl. Stačilo, že přinesl

⁶ Tak doslovně.

obětní dar; zbytek nechá na Něm. A přinesl to nejlepší. Byl to kozelec, zatímco místo přesných chlebů, jenž měly být obětovány spolu s ním, vzal celou efu mouky, tedy mnohem víc, než se obvykle v takových případech používalo. Ale veškerou službu provádí sám, neboť o tom nesmí nikdo vědět. Aby se obešel bez pomoci, dal maso a chleby do „*košíku na chléb*“⁷ „*a polívku do hrnce*.“ Instruován Andělem, předkládá svou oběť na skále.

Pak se jí Anděl dotýká koncem své hole, ze skály vyšlehnou oheň a pozře oběť; a Anděl mu zmizel před očima. To byla jak úplná odpověď na všechny Gedeonovy otázky, tak hluboké symbolické vyučování. Ale Gedeonovo srdce naplnila nová bázeň. Může někdo jako on uzříť Boha a žít? I na to dává Hospodin odpověď, a to pro všechny časy: „*Pokoj tobě – neboj se – nezemřeš!*“ A na trvalou památku – ne pro budoucí bohoslužbu – tam Gedeon postavil oltář⁸ a dal mu jméno „*Hospodin [Jehova] pokoje!*“

2. Jedna epizoda skončila, ale musela začít další. Hospodin povolal – byl však Gedeon připraven poslechnout? Neboť soud musí začít od domu Božího. Nikdo není způsobilý ke konání Jeho díla ve světě, dokud nezačne u sebe a ve svém vlastním domě a neodstraní veškerý hřích a vzpouru, jakkoliv náročný úkol to může být. Byla noc, když přišel Hospodinův pokyn. Tentokrát Gedeon nepostupoval ani s váháním, ani utajeně. Poslechl Božích pokynů doslova a okamžitě. Vzav deset svých služebníků, nejprve zbořil Bálův oltář a porazil Asserotu – ohavný symbol ohavné modloslužby Astarot – která byla na něm.⁹

Jeden oltář byl zničen, ale jiný musel být vztyčen. Neboť oltář Hospodinův nemohl být vztyčen, dokud nebyl zničen ten Bálův. A tak byl nyní postaven, a to ne v nějakém tajném úkrytu, ale na „*vrchu tohoto obranného místa*“ – buď na vrchu kopce, na němž stála pevnost, nebo možná nad místem, kde se lidé často skrývali před Madianskými. Na tomto oltáři obětoval Gedeon otcova

⁷ Tak se to slovo vždy překládá.

⁸ Přidaná poznámka o jeho setrvávání v době pisatele vrhá světlo na dobu, kdyby byla kniha napsána.

⁹ To dvě bylo obecně spojené a tvořilo to ten nejhrubší kontrast k ryzi službě Hospodinově.

„volka druhého sedmiletého“ – jehož věk symbolizoval dobu madianského útlaku – a současně k zápalné oběti použil dřevo Asseroty.

Takové reformační úsilí nemohlo a nemělo zůstat skryto. Bálův oltář a jeho Asserota skutečně patřily Joasovi, ale jen coby náčelníku rodu. A když se následujícího rána Abiezeritští dožadovali smrti údajného rouhače, Joas, jehož odvahu a víru zjevně znovu probudil smělý skutek jeho syna, přesvědčil svůj rod, jak bláznivé bylo jejich modlářství, argumentem, na který nebyla odpověď, vycházejícím z jejich vlastního jednání. „Cože?“ zvolal v zdánlivém odsouzení: „Což chcete zápasit za Bále? Zdali vy jej vysvobodíte? Kdož by zápasil za něj, ať zemře, než nastane jitro!¹⁰ Jestližeť jest bohem, nechat sám za sebe zápasí, když on rozbořil oltář jeho. A nazvali ho toho dne Jerobálem¹¹ („Ať Bál zápasí“), to jest: Necht’ s ním zápasí Bál, neboť strhl jeho oltář.“

3. Svatá válka. – Gedeon nyní očistil sebe i svůj dům a připravil se pro dílo Hospodinovo. A dosáhlo se tím ještě dalšího důležitého výsledku. Test, kterému byl Bál podroben, prokázal jeho neschopnost. Modlářství po celé zemi utrpělo těžkou ránu. Přinejmenším v Ofra byl nyní vyznáván jedině Hospodin. Nadto, celý rod Abiezeritských a všichni, kteří se doslechli o Gedeonově činu, zvěčněným i v jeho jménu, byli připraveni na něj hledět coby na svého vůdce. Příležitost se brzy naskytla. Madianští beduíni se znovu nahnuli přes Jordán; jejich stany znovu pokryly planinu Jezreel. Teď nebo nikdy – teď, než znovu začnou se svými ničivými nájezdy, nebo nikdy pod Gedeonem – musí Izrael povstat! Přesto nepostupoval sám podle sebe. V hluboce působivých slovech Písma: „*Duch Hospodinův zakryl Gedeona*“¹² jako zavinité roucho, nebo spíše jako brnění. Až poté zatroubil troubou na

10 To jest, pokud by se někdo dnes snažil Bále hájit, ať umře; vyčkejte do zítřka, abyste mu poskytlí čas!

11 V 2 Samuelově 11:21 se nazývá Jeroboset – boset, „*hanba*“, což bylo potupné označení namísto Bále. Může to vrhat jisté světlo na jména Izbozet a Mifibozet? Přinejmenším v 1. Paralipomenon 8:33 a 9:39, je Izbozet nazýván Ezbál, zatímco v 1. Paralipomenon 8:34 máme Meribbál („*svár s*“ nebo „*proti Bálovi*“) namísto Mifibozet („*sláva*“ nebo „*prohlášení Bále*“).

12 Tak Soudců 6:34 doslovně.

poplach. Nejprve byl „*k němu svolán*“ jeho vlastní rod Abiezeritských. Poté rychlí poslové nesli zprávu přes Manasse, kterýžto kmen se shromáždil. Jiní poslové spěchali podél pobřeží (aby se vyhnuli Madianským) přes Asera na sever k Zabulonů a Neftalímů, a ti, stejně jako Aser, kteří předtím nebojovali pod Barákem, výzvu poslechlí.

Vše bylo připravené – ale Gedeon žádal ještě jedné věci. Nepramenilo to z nevíry, ba ani ze slabosti víry, že se Gedeon doptával na znamení od Hospodina, či spíše na projev, zástavu Jeho přítomnosti. Tyto hodiny v historii Božích rekvizit, když v předvečer nejvyššího činu té největší víry duch zápasí s tělem, jsou svaté chvíle, na něž povrchní kritiku plytkého vyznání, které nikdy nemuselo nést tlak krajní zkoušky, nelze uplatnit bez hrubé troufalosti. Když v takových hodinách vidíme, jak duše uvaluje své břímě na Hospodina, cítíme, že stojíme na svaté půdě. Je to jako majestátní loď v strašné vichřici, každé břevno a trám napjaté na maximum, ale nakonec se dopraví a bezpečně dosáhne přístavu.¹³ Nebo je to spíše jako těsné následování Pána Ježíše do zahrady Getsemane – s jeho mukami, modlitbou a vítězstvím. V jádru, i když za jiných okolností, to byl stejný zápas jako ten vedený v noci, kdy se Jákob modlil: „*Nepustím tě, leč mi požehnáš*;“ stejný jako po mnoha staletích, když Křtitel poslal své učedníky, aby se Pána Ježíše zeptali: „*Ty-li jsi ten, čili jiného čekati máme?*“

„*Znamení*“ si Gedeon vybral sám, ale Pán Bůh mu jej milostivě dal. Bylo dvojí. První noci mělo být rouno položené na zem nasáklé rosou, ale okolní země byla suchá. To však ještě může připouštět pochybnosti, protože rouno rosou přirozeně přitahuje. Příští noci se tedy znamení obrátilo; samotné rouno zůstalo suché, zatímco země kolem byla vlhká rosou. Symbolický význam toho znamení je zřejmý. Izrael byl jako rouno, položené na širokých mezích ostatních národů. Ale zatímco země všude okolo byla suchá, Izrael byl naplněn rosou coby symbolem Božího požehnání (Genesis 27:28, Deuteronomium 33:13, Přísloví 19:12, Izaiáš 26:19, Ozeáš 14: 5, Micheáš

¹³ Myšlenku krásně vystihuje jedna duchovní píseň sv. Josefa Hymnografa (přeložené dr. Nealem v jeho *Pisních východní církve*).

5:7). A druhé znamení ukazovalo, že to bylo stejně tak od Pána Boha, že během odpadnutí Izraele byla půda všude kolem vlhká, a jediné rouno stádece Hospodinova zůstalo suché.

4. Bitva: „*Za Hospodina [Jehovu] a za Gedeona!*“ – Víra, která tak, prozkoušela Pána Boha, měla být sama podrobena té největší zkoušce. Izrael rozbil svůj tábor na výšině; pravděpodobně na hřebeni hory Gelboe, který, zdá se, nesl jméno Galád. Na jejím úpatí pramenil „*pramen Charod*“ – nejspíš ten samý, který nyní nese jméno Džalúd. Za ním byl vrch More (od slovesa „*ukazovat*“, „*směřovat*“) a severně od něj, v údolí,¹⁴ ležel tábor Madianských o síle 135.000 mužů (Soudců 8:10), zatímco Izrael jich měl jen 22,000. A přesto to bylo příliš mnoho – alespoň pro Hospodina, aby dal Madianských „*v ruce jejich, aby se nechlubil Izrael proti mně, řka: Ruka má spomohla mi.*“ V souladu s předchozím Božím ustanovením (Deuteronomium 20:8) bylo všem bázlivým vyhlášeno, aby se „*obrátili a okolo odešli*“¹⁵ z hory Galád.¹⁶

I tak muselo Gedeona překvapit, když v důsledku toho shledal, že zůstal s pouhými 10.000 muži. Ale i to bylo příliš mnoho. Aby je „*očistil*“ (jako skrze přečišťování [v peci] – neboť to to slovo znamená), Gedeon je nyní měl přivést k pramenům Charod, kde se ti, jenž měli bojovat, měli oddělit od zbytku.¹⁷ Všichni, kdo chlemtali vodu jazykem ze svých rukou (z dlaní), jako když chlemtá vodu pes, měli jít s Gedeonem, zbytek se měl vrátit každý k místu svému. Zůstaly již jen tři stovky, a Pán Bůh prohlásil, že skrze ty dá vysvobození, a vydá Madianské v ruku Gedeonovu. Ptáme-li se na důvody tohoto způsobu rozdělení, dospíváme k závěru, samozřejmě, že ukazoval na nejstatečnější a nehorlivější bojovníky,¹⁸ kteří si ani neklekli, ale svou žízeň uhasili rychle svými dlaněmi, aby mohli spěšně do bitvy. Židovská tradice

¹⁴ „*A utábořili se u pramene Charod, a tábor Madianských jim byl na sever, z výšiny More v údolí*“ (Soudcům 7: 1).

¹⁵ Tak doslovně; pravděpodobně v odkazu na klikaté cesty.

¹⁶ Galád bylo pravděpodobně jiné jméno pro Gelboe. Cassel naznačuje, že to může být jiný výraz pro Manasse.

¹⁷ Nejprve Boží slib a pak Boží příkaz pro naši víru (Soudcům 7:7). Tak je tomu vždy.

tomu však přikládá další, hlubší význam. Tvrdí, že klekání byla praxe charakteristická pro službu Bálovi, a proto klečení u pití v únavě prozrazovalo modloslužebný zvyk. Tak ty tři stovky představovali v izraelském vojsku ty, „*jichžto všech kolena neskláněla se Bálovi*“ (1 Královská 19:18).¹⁹ Ti, kteří byli vybráni, nyní „*vzali od lidu v ruce své potravu a trouby*“ – zbytek byl poslán pryč.

Té noci malá družina Izraelských zaujala předsunutou pozici na obočí strmé hory, která se tyčila nad údolím Jezreel.²¹ Byli účinně skryti, pravděpodobně v přístřešku ze dřeva nebo ve vinici, a pod nimi se rozkládal veliký roztroušený tábor Madianských. Té noci dostal Gedeon Boží příkaz, aby sestoupil do tábora, neboť mu jej Pán Bůh vydal do rukou. A přesto, jak v milostivém sklonění k Gedeonově slabosti, tak k ukázání, jak důkladně Pán připravil to vítězství, mu nejprve dovolil, aby zjistil, jaká v táboře Madianských panuje situace. Gedeon a jeho služebník Púra („*větev*“) se tiše plížili ze skály na skálu, až tam, kde držela hlídku u táborového ohně poslední hlídka předvoje.²²

Zde vyslechli hovor o podivném snu. Jak sen, tak jeho výklad měly typicky blízkovýchodní povahu. Oboje musely učinit na ty syny pouště ten nejhlubší dojem, a jak je jedna hlídka sdělila druhé, která ji střídala, musely připravit tu paniku, která, počínaje u předvoje, se brzy měla rozšířit na celý madianský tábor. Sen byl jednoduše tento: „*Hle, bochník ječmenného chleba se valil na*

18 Josefus (Ant. V. 6,3) má za to, že oněch tři sta byli ti nejbázněvší. Ale je jistě nesmyslné předpokládat, že poté, co byli všichni, kteří se báli, propuštěni, by se nakonec vybrali ti nejbázněvší.

19 Cassel se snaží najít ve srovnání zvláštní význam ve srovnání: „*jako lízá pes*,“ že má odkazovat na nějaký druh psa (o kterém hovoří němž říkají staří autoři a Talmud), jenž byl zvyklý, když krokodýl spal, vrhnout se mu do chřtánu a zabít jej.

20 Toto se zdá být skutečným smyslem verše Soudců 7:8, ať už budeme považovat za potřebné text opravit či nikoliv.

21 Tak rozumíme slovům: „*A tábor Madianských byl pod ním v údolí*.“

22 Soudcové 7:11: „*Ke konci předvoje*;“ to se zdá být pravý význam užitých hebrejských slov. Viz Jozue 1:14.

tábor Madianských a došel ke stanu (hlavnímu, vojevůdcovskému) udeřil na něj, a ten padl a obrátil se,²³ a byl padlý!“ Na což mu soused (druh) odvětil: „To není nic jiného než meč Gedeona, syna Joasova, muže Izraelského, dal jest ten Bůh²⁴ do jeho ruky Madian a celý jeho tábor.“ Ten sen a jeho výklad se zdály tak úžasné, že když ho Gedeon se svým oděncem uslyšeli, sklonili se v tiché úctě, s jistotou vědouce, že jim Pán Bůh dal vítězství. Ve skutečnosti ten zázrak vítězství začal už s hovorem o tomto snu.

Tyto události jsou vyličený tak věrně a živě, až se nám téměř zdá, jako bychom je viděli dít se přímo před námi. Ten beduínský tábor jako množství kobylek – se svými ženami, dětmi a velbloudy, jako písek na pobřeží; pak ten strážný oheň, u kterého sami drželi stráž; rozhovor u táborového ohně; ten tak specificky beduínský sen a jeho okamžitý výklad, o nic méně typicky východní – a přesto však to vše určené a připravené Pánem Bohem – zatímco ta malá skupina tří set Izraelitů leží skrytá na sousední výšině a Gedeon a jeho „mladík“ jsou poblíž za velikými stíny, které vrhá strážný oheň, snad skryti ve vysoké trávě! A pak ten samotný sen! Bylo to vše velmi přirozené, a přesto naprosto nepřirozené. Madianští – zejména předsunutí strážci, kteří leželi k Izraeli nejbližší, nemohli nevědět, že Gedeon a jeho armáda obsadili tamní výšiny. Jistě se rozšířila pověst, pravděpodobně přehnaná, o Gedeonově „udatnosti“ a o chrabrosti jeho stoupců – zatímco o ztenčených Gedeonových počtech samozřejmě vědět nemohli, protože ti muži odešli oklikami. Nadto si Madianští museli být vědomi toho, že toto byla pro Izrael náboženská válka; a nemohla jim být neznámá moc Hospodinova.

Obavy, které všechno toto podnítily, se objevují i ve výkladu snu. Ale i sen samotný vyplynul ze stejných pocitů. Ječmenný chléb se považoval za to nejchudší jídlo; ale bočník tohoto opovrženého zaopatření otroků se valí na madianský tábor, udeří na stan vojevůdce, obrátí ho vzhůru nohama a ten se skácí! Zde máme ve snu obraz Izraele a jeho vítězství – vše zcela přirozené, přesto úžasné sněné a vyprávěné právě v této chvíli. A sny, podnícené

23 Takže jeho horní část byla dole.

24 „Ten Elohím,“ důrazně, s gramatickým členem.

přirozenými příčinami, se často stále pojí podle Božího určení s myšlenkami, které přicházejí nadpřirozeně. V průběhu těchto dějů jsme zaznamenali, jak často se to, co se zdálo být zcela přirozeně, Pán Bůh užil zázračně, a jak se to nadpřirozeně pojilo s tím, co mělo víceméně svůj protějšek v běžném běhu přirozenosti. Tak tomu bylo v historii Mojžíše a Izraele; tak tomu bylo, když Jozue porazil spojenectví králů před Gabaon, a když Barák čelil neporazitelným vozům Zizarovým. Vždy to byl Pán, kdo dal zázračné vítězství skrze hroznou vřavu. A stejně tomu bylo v tu hodinu, kdy se pomyšlení na minulost a přítomnost Izraele muselo vpalovat do Gedeonova srdce nejhloběji, že se před něj postavil Anděl Hospodinův, právě jako Pán Bůh oddělil tím nejpřirozenějším způsobem od ostatních těch tři sta, kteří nesklonili kolena před Bálem a kteří jediní měli táhnout do svaté války. Takové myšlenky nijak neubírají od toho nadpřirozeného, naopak jej činí ještě úžasnějším. Ale zdá se, že nám to rovněž přibližují, dokud se i my necítíme jakoby v tom kruhu, a dokud si neuvědomíme, že i náš „*denní chléb*“ k nám přichází přímo z nebe!

Gedeon a Půra se vrátili k čekajícímu voji. Šeptajíce sdělili, čeho byli svědky. A nyní se těch tři sta rozdělilo do tří skupin. Neměli se chopit taseného meče, neboť v té noci neměl bojovat Izrael, ale Hospodin – Jehova. Každý drží v jedné ruce troubu a v druhé hořící pochodeň skrytou ve džbánu. Každý má učinit přesně to, co jejich vůdce. Tiše se plazí okolo ke třem různým částem tábora Madianských. Stráž byla právě propuštěna a noví strážníci se tiše usadili u strážných ohňů. Najednou zazní jedna trubka, pak tři sta – tady, tam, všude se zdvihl zvuk války. Noc se naplňuje děsem. Náhle se s hlasitou ránou rozbije tři sta džbánů; tři sta pochodní září v temnotě; tři sta hlasů volá: „*Meč pro Hospodina [Jehovu] a pro Gedeona!*“ Nepřátelé jsou tedy okolo celého tábora! Nikdo nedokáže říci, kolik jich je. Znovu a znovu zní zvuk trubek a mává se pochodněmi. Tábor je v pozdvižení. Muži, ženy, děti, velbloudi, všichni zasaženi hrůzou chvátají temnou nocí. Nakolik každý dovede říci, nepřítel je přímo v jejich středu a každý soused, s nímž se střetne, může být klidně Izraelita, neboť všude stále zní válečné trouby, svítí zapálené pochodně a pozvedá se bojový pokřik. Meč každého se obrátí proti svému sousedovi.

Mnoho lidí je zabito nebo ušlapáno, a jejich nářek a sténání jen zvyšují děs té divoké noci. Následuje zoufalá panika, a než se rozední, v tábořišti a na cestě uprchlých směrem k Jordánu jsou roztroušeni pobití.²⁵

Bitva se přesunula směrem k Jordánu. Zdá se, že uprchlí se rozdělili do dvou hlavních skupin. Nejrychlejším se pod vedením Zebaha a Salmuny podařilo přebrodit Jordán a pospíchali k pustinám, zatímco hlavní část armády, které byly přítěží ženy a dobytek, utekla jihovýchodním směrem ve snaze dostat k jižnějším brodům Jordánu, ovládaným kmenem Izachar, téměř podle hranice s Efraimem. Gedeon se soustředil na pronásledování dvou králů, k čemuž se připojili ti muži z kmene Neftalím, Asser a Manasse, kteří byli krátce předtím z bitvy propuštěni. Aby dostihl druhou část uprchlých, svolal Gedeon muže Efraim a řekl jim, aby obsadili „vody“ nebo přítoky Jordánu až k Betbaře (domu pramenů) a Jordánu. Úspěch Efraima byl naprostý. Zdá se, že vybojoval velkou bitvu (Izaiáš 10:26), ve které byli zajati a zabiti vůdcové Madianských, Goréb a Zéb („*havran*“ a „*vlk*“). Efraimští pokračovali v pronásledování uprchlých i na druhý břeh Jordánu a přinesli s sebou Gedeonovi zohavené hlavy Goréba a Zéba. Je zvláštní a smutné, že jejich první setkání s Gedeonem po takovém vítězství charakterizovaly výčitky a svár kvůli tomu, že nebyli od počátku povoláni do války – svár plynoucí z té kmenové žárlivosti, která vedla po celou historii Efraima k takovému zlu. Ani Gedeonova odpověď nebyla o moc uspokojivější, než jejich hlučné sebeprosazování (8:1–3). Aspoň na nás působí více dojmem diplomatičnosti orientálce než přímočarého postoje bojovníka Božího.

Zatímco Efraim obsadil „vodu“ a brody Jordánu, Gedeon sám překročil řeku na místě, kde kdysi dávno Jákob vstoupil do Kanánu po svém návratu z Pádan Syrské. „*Ustali, ale přesto honíce,*“ skupina dosáhla Sohot; ale její knížata odmítla Gedeonovým mužům poskytnout i to nejpotřebnější zaopatření. Lidé z blízkého Fanelu jednali stejně bezcítěně – nepochybně z naprostého nezájmu

²⁵ Zajímavé je, že jak klasická, tak moderní historie zaznamenává obdobná noční překvapení, včetně následné paniky a krveprolití, ačkoli u nich samozřejmě chybí zázračný charakter líčeného děje.

o Boží věci, ze zbabělosti a především pro pohrdání malou skupinkou tří set, s níž Gedeon pronásledoval výkvět armády Madianských. Kalkulovali výsledek skrze vnější užití prostředky, ale brzy měli pocítit důsledky svého bláznovství. Učiniv odbočku na východ skrze poušť, vydal se Gedeon za zadním vojem Madianských a vpadl nečekaně do tábora v Karkara, který drželo 15 000 mužů pod velením Zebaha a Salmuna („oběť“ a „odmítnutá ochrana“). To překvapení vyústilo v porážku a útěk, zatímco dva madianští vůdci byli zajati a vzati přes Jordán. Cestou²⁶ dal Gedeon dal „příklad mužům Sochoť“ tím, že potrestal jejich vůdce²⁷ – celkem sedmdesát sedm, zřejmě sedm nebo pět knížat, a sedmdesát nebo sedmdesát dva starších – zatímco v případě Fanuel, u kterého se zdálo, že kladlo ozbrojený odpor vůči zničení své tvrze, byli „muži města“ zabiti.

Co se mělo stát Gedeonovým knížecím zajatcům, nezůstalo příliš dlouho nejisté. Zdá se, že by i ušetřil jejich životy, kdyby se osobně neúčastnili vyvraždění jeho bratří, k čemuž mohlo dojít na začátku posledního tažení a dokud ještě Madianští drželi Jezreel – snad ve zradě a krutosti, možná vyvolanými zvěstí, že Gedeon pozdvihl korouhev odboje. Možná to bylo proto, aby ty události vyšetřil na místě, že Gedeon ta dvě knížata přivedl zpět,²⁸ nebo o nich slyšel až po svém návratu. V každém případě se oba Madianští nejen přiznali, ale také vychloukali svým úspěchem. Podle zákona odplaty nyní měli propadnout smrti, jakkoliv je váhavost Gedeonova syna ušetřilo ponížení padnout rukou mládencečka.

Vysvobození Izraele bylo nyní úplné. Byl vypůsobeno nanejvýš neočekávaně a skrze zjevně zcela nedostatečné prostředky. Za těchto okolností bylo přirozené, že do té míry, do které lidé nedokázali rozpoznat přímé

26 V Soudcích 8:13 by měl být překlad správně „ze stoupání na Heres“, pravděpodobně horskou cestou, kterou přišel – namísto „než vzešlo slunce.“

27 Zmínka ve verši 8:14 (doslovně přeložená), že hoch pro něj „zapsal jména“ těch knížat, zajímavě poukazuje na úroveň vzdělání té doby i v tak odlehlém kraji.

28 Dovojujeme, že se to stalo buď v Jezreel nebo v Ofra, a to z toho, že se k nim připojil Gedeonův syn, v. 8:20.

působení Hospodinovo, vyvýšili Gedeona coby velkého národního hrdinu. Proto mu tedy nabídli, aby dědičně vládl aspoň nad severními kmeny. Gedeon však měl dost duchovního rozlišení i síly, aby tomuto pokušení odolal. Věděl, že byl povolán k službě toliko dočasné a že vláda, kterou si žádali, nemohla být dědičná. Každý soudce musel být obzvláště povolán a zmocněn působením Ducha svatého. To druhé nadto nebyla, jako od nanebevstoupení našeho požehnaného Spasitele, trvalá přítomnost Ducha Svatého coby Osoby, ale spočívalo v určitých vlivech, které Jeho působení produkovalo. Návrh Izraele tedy mohl vyvstat toliko z tělesného neporozumění, a musel být tedy odmítnut.

Ale Gedeon nebyl imunní vůči jinému pokušení a omylu. Pán Bůh jej povolal nejen k časnému, ale i duchovnímu vysvobození Izraele. Zbořil oltář Bále; zbudoval oltář Hospodinův a obětoval na něm oběť, která byla přijata. Sílo bylo opuštěné a nejvyšší kněz se zdál odstrčený. Ofra se stalo tím, co mělo být Sílo, a Gedeon převzal pozici velekněze. Vše toto se stalo na základě výslovného Božího příkazu – a bez jakéhokoli odkazu na bohoslužby ve stánku úmluvy. Gedeonovo povolání nadto nebylo nikdy odvoláno. Nemělo by nyní být ustáleno – přinejmenším v jeho osobě? Uchování víry Izraele bylo svěřeno jeho silné ruce; což jej měl vydat slabému nominálnímu kněžství, které prokázalo, že takové zodpovědnosti nedokáže dostát? Právě tomuto pokušení Gedeon podlehl, když si na lidu vyžádal různé zlaté ozdoby, vzaté coby kořist od nepřítele.²⁹ Takto získané zlato čítalo na sedmáct tisíc šekelů – neboli téměř padesát liber [více než dvaadvacet kilogramů]. Z toho Gedeon vyrobil efod, k němuž bezpochyby přidal náprsník velekněze s jeho vzácnými drahokamy a s Urim a Thummim. Zde tedy začíná falešná bohoslužba. V té době tedy Izrael chodil do Ofra, „*i smilnil tam*,“ zatímco Gedeonovi a jeho domu to bylo „*osídlem*.“³⁰

29 Je dobře známo, že Madianští měli zálibu v takových ozdobách. V tom dodnes rozpoznáváme obyčej Beduínů. Budeme-li mít na paměti, že madianské vojsko sestávalo ze 150.000 mužů, váha zlata se rozhodně nejeví příliš velká.

30 Rabíni zde vidí kmenovou žárlivost vůči Efraimovi, na jehož území bylo Sílo a stánek úmluvy.

Ve skutečnosti stejné duchovní nepochopení, které vyvrcholilo tím, že si Gedeon uchvátil velekněžský úřad, se projevilo téměř bezprostředně po onom nočním vítězství Jehovy nad Madianem. I jeho odpověď na žárlivé Efraimovo hašteření nezní jako přímočarý jazyk toho, kdo propustil tisíce Izraelitů, aby šel do boje s pouhými třemi stovkami. A opět, v jeho jednání se Sochot a Fanuel je něco, co se aspoň zdá jako malicherná pomsta; neboť je těžké pochopit, na základě jakého jiného principu než osobní odvěti učinil životy Zebaha a Salmuna zcela závislými na jejich jednání vůči vlastní rodině. A stručné zmínky Písma o Gedeonově rodinném životě poté, co udělal efod, spíše jen potvrzují naše dojmy. Mezitím však za „čtyřiceti let ve dnech Gedeonových byla v pokoji země,“ zdá se, že - jakkoliv nedokonale - bylo aspoň vnějšně slouženo jenom Hospodinu. Hned po jeho smrti se však věci změnily. V této době se opět začínají běžně uctívat bálové, obzvláště pak „*Bál smlouvy*“ (Bál Berit). Je v tom smutná lekce. Když si Gedeon udělal falešný efod, jeho lid si nyní zvolil falešného „*boha smlouvy*.“ A opustivše prvně Jehovu, Boha smlouvy, obrátili se poté nevděčně od svého zemského vysvoboditele, „*a neučinili milosrdenství s domem Jerobále.*“ Tak s sebou hřích vždy přináší svůj trest.